

26-AMALIY MASHG'ULOT MAVZUSI: YER TUZISH HISOB-KITOBLARINI AVTOMATLASHGAN TIZIMGA O'TKAZISH TIZIMLARI VA VOSITALARINI O'RGANISH

Darsni o'tishdan ko'zlangan maqsad: Talaba dars davomida yer ishlab chiqarish vositasi, tabiiy resurslar turlari to'g'risida tushunchaga va yerni boshqa ishlab chiqarish vositalaridan farqi to'g'risida bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi.

O'qitish metodlari: T-jadval, Klaster, Krasvord.

O'qitish vositalari: Videoproektor, noutbuk va mavzuga oid jadvallar.

O'qitish shakllari: Kichik guruhlarda ishlash.

O'qitish sharoiti: Komp'yuter bilan jixozlangan o'quv xonasi.

Qaytar aloqaning usul va vositalari: Tezkor savol-javob, test.

Tayanch iboralar: yer tuzish, avtomatlashgan tizim, vositalar

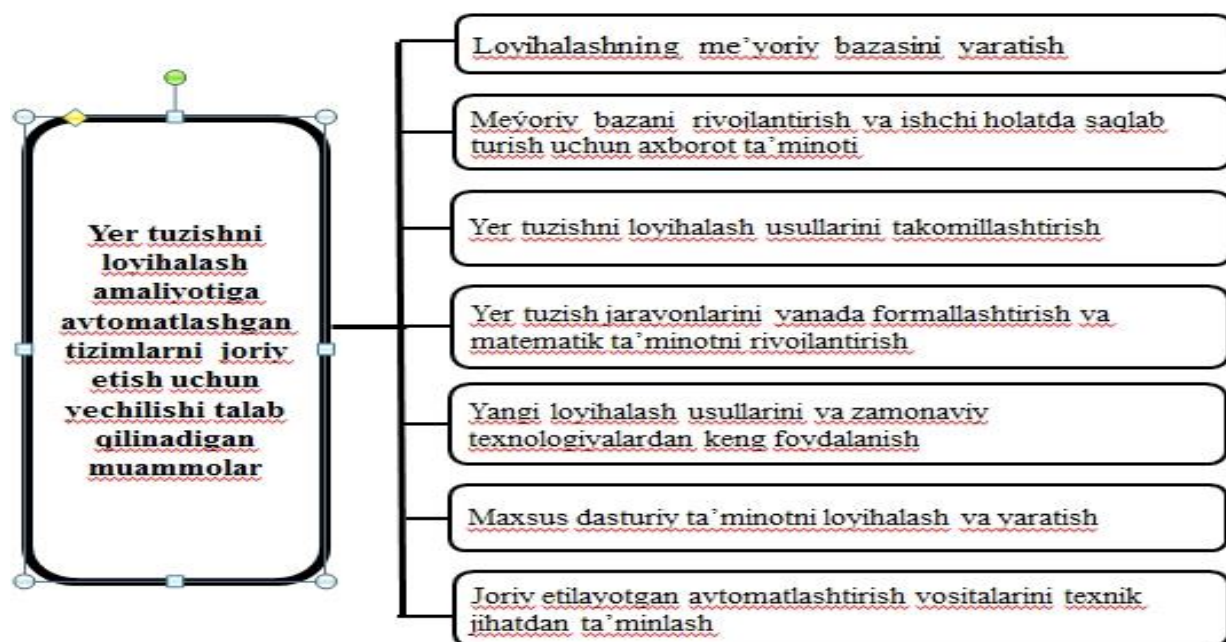
Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: Guruhlarda ishlash, savol-javob

Yer tuzish ishlari amaliyotiga kompyuter texnologiyalarini joriy etish, nafaqat yer resurslari va yerdan foydalanishni tashkil etish jarayonlari to'g'risida iqtisodiy ma'lumotlarni olish, yig'ish va ishlov berishni avtomatlashtirishni, balki, yerdan foydalanishning turli xil kenglik ko'rsatkichlari bo'yicha ma'lumotlardan foydalanish asosida ish texnologiyasini qayta qurishni talab etadi. Zamonaviy uslubiy, dasturiy va texnik vositalar bu sohadagi ko'plab zerikarli, ko'p mehnat talab etadigan jarayonlardan ozod etadi, chiqadigan hujjatlar sifatini yaxshilaydi, anana-viy texnologiyalarning ko'plab oraliq bo'g'inlarini tugatadi, avtomatlashtirilgan loyihalash jarayonida ularni raqamli shaklga o'tkazish hisobiga grafikaviy material-lardan foydalanishni yengillashtiradi.

Loyiha oldi bosqichi mazmunini tashkil etuvchi, ishlarni bajarish bo'yicha qarorlar davlat, viloyat yoki tuman darajasida qabul qilinadi va ular mos byudjetlardan moliyalanadi. Shu bilan bir vaqtda, loyiha bosqichi ishlari (xo'jaliklararo va xo'jalikda ichki yer tuzish loyihalarini, ayrim yer tuzish tadbirlariga

ishchi loyihalarni ishlash) avvalo, ayrim xo'jaliklarga va ularning birlashmalariga kerak va mos tarzda ular tamonidan moliyalanishi mumkin. Asosiy qiyinchilik shundan iboratki, sifatli yer tuzish yechimlarini kam xarajatlar bilan ta'minlash va shu bilan turli qanday xo'jalikka zarur ishlarni o'tkazish uchun topshiriq berish imkoniyatini amalda ta'minlash kerak. Yer tuzishni loyihalash amaliyotiga avtomatlashtirishni keng joriy etish bir qator muammolarni yechishni talab etadi (25-rasm).

Yer tuzishni avtomatlashtirish uchun boshlang'ich nuqta butun yer tuzish masalalarining o'zaro aloqalari chizmasi va uning asosiy elementi sifatida xo'jalikda ichki loyihalash hisoblanadi (28-rasm). Shunday chizmaning borligi yer tuzishni loyihalash jarayonlarini avtomatlashtirish uchun ayrim bloklarga guruhlashni yengillashtiradi, ishlarni bajarishning aniq texnologiyalariga mos, masalani yechishning ketma – ketligi tartibini, ularni kirish va chiqish ma'lumotlari darajasida kelishtirishni aniqlash imkonini beradi.

17-rasm. Yer tuzishni loyihalash amaliyotiga avtomatlashtirishni joriy etish muammolarni

Mavzuni o'zlashtirish uchun tavsiya qilinayotgan adabiyotlar: A 2,A 4,A 5, A 6, Q 3, Q 4, Q 5

